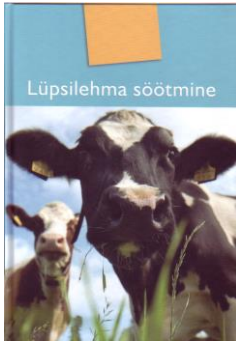

Kõrgkooliõpik *Lüpsilehma söötmine*

Lüpsilehma söötmine (Tõlke- raamat *Lypsylehman ruokinta*, Ecoprint AS, Tartumaa 2013. Eestipoolne väljaandja Maaelu Edendamise Sihtasutus. 134 lk. Eestikeelne korrektuur: Eesti Maaülikool, Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut, emeriitprofessor Olav Kärt).

Viimase eestikeelse, professor Ülo Olli poolt toimetatud, veiste söötmine alase kõrgkooliõpiku "Söötmissõpetus I" ilmumisest 1994. aastal möödub käesoleval aastal 20 aastat. Vahepealse kahe aastakümne jooksul on Eesti piimakarjakasvatuses toimunud kardinaalsed muutused: lüpsilehmade arv on vähenenud ligikaudu 3 korda, piimatoodang lehma kohta seevastu kahekordistunud, kasutatakse vabapidamistehnoloogiat ja täisratsioonilist segasööta, ratsioonid on enamuses silopõhised ning ka söötisel ja söödaratsioonide koostamisel lähtutakse uutest, kaasaegsetest teadmistest. Kohalike uuringute tulemustel põhinevad söötmissalased soovitusel ja praktikutele olnud kätesaadavad eeskätt Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi söötmise osakonna teadustööde kogumike, nõuandepäevade, isiklike konsultatsioonide jms kaudu. Piimalehmade söötmise kõiki aspekte puudutavat tänapäevast õpikut aga ei olnud.

Raamat *Lüpsilehma söötmine* on jagatud kolmeks osaks: planeerimine, söötmise korraldamine ning jälgimine ja parandamine.

Planeerimise osas antakse ülevaade veiste tähtsamatest toitefaktoritest, mäletsejaliste seedekulglajaprotsesside iseärasustest, veiste tüüpiliste söötade keemilisest koostisest, toiteväärusest ning seeduvusest. Rõhutatakse söötmise planeerimise, söödabilansi ja söötmissplaani olulisust. Eraldi väärrib esile toomist söömusedekside kui sööda kvaliteeti ja toiteväärust iseloomustavate kompleksnäitajate selgitamine ja tõlgendamine. Eesti söötmisspraktikas arvutatakse silo söömusedeksid ainult Põllumajandusuuringute Keskuse Taimse materjali laboratooriumis analüüsitud silodele. Raamatus käsitletud teised söömusedeksid, eriti just jõusööda ja kogu ratsiooni söömusedeksid, ei ole eesti piimakarja igapäevases praktilises söötmisses mingil põhjusel rakendust leidnud. Jõusöödade toitefaktorite sisalduse juures on käsitletud ka nende tähtsusesisaldust ja koostist, millest sõltub nii vatsamikroobide energiaga varustatus kui ka vatsast mööduva energia hulk.

Puudused raamatu nimetatud osas on pigem vormilist laadi. Näiteks kasutatakse mõistet D – arv (orgaanilise aine seeduvus), mis on meie lugejale

esialgu arusaamatu. Samuti on riigiti erinev koresöötade energiasisalduse arvutamise põhimõte, mistõttu vastavad näitajad ei ole otseselt võrreldavad. Sarnaste puuduste vältimiseks oleks raamatu võinud varustada peatükiga, kus riikidevahelised erinevused nii mõistete kui ka muude oluliste näitajate osas oleks kohe raamatu alguses selgitust leidnud.

Söötmise korraldamise osas pööratakse peamine tähelepanu söötmisele kui protsessile tehnoloogia valiku ning tehniliste lahenduste aspektist, selgitatakse söötmise põhitõdesid karjatamisperioodil ning ühe olulisema teemana rõhutatakse söötmise täpsuse olulisust riskiperioodidel s.t kinnis- ja poegimisjärgsel perioodil, samuti käsitletakse ettesöötamisega seonduvat problemaatikat. Veidi pealiskaudselt jääb kinnislehmade söötmise osas katioonide-anioonide bilansi tähenduse, tähtsuse ja selle baasil tehtavate otsuste lahti seletamine.

Raamatu kolmandas, jälgimise ja parandamise osas on rõhk asetatud mitmesugustele indikaatoritele, millega on võimalik iseloomustada ja hinnata lüpsilehmade söötmise tasakaalustatust ja otstarbekust piima kvaliteedi, looma tootumuse, karja tervise, majandusliku tasuvuse ja keskkonnanahoiu näitajate alusel. Esiletoomist väärrib looma tootumuse praktiliseks hindamiseks täpsete jooniste ja kirjeldustega juhendi olemasolu.

Teoreetilise materjali kõrval sisaldab õpik hulgaliselt illustreerivaid näiteid praktilisest tootmisest.

Vormiliselt on raamat hästi liigendatud ja kergesti loetav, kõik leheküljed on varustatud märksõnadega, mis hõlbustab vajaliku lõigu leidmist. Raamat *Lüpsilehma söötmine* on arusaadav ka lugejale, kes ei oma põhjalikke bioloogia sh loomakasvatusealaseid eelteadmisi. Puudusena saab nimetada mõnede, kas tõlkimise käigus tekkinud või toimetamisel tähelepanuta jäänud vigade olemasolu. Näiteks leheküljel 54 on orgaanilise aine põhikomponentide loendist jäänud välja valgud. Leheküljel 127 on vahetusse läinud metaboliseeruva energia ja -proteiini mõisted.

Raamat on suunatud eeskätt talunikele ja Eesti mõistes väiketootjatele, kelle lüpsikarjas on kuni 100 piimalehma. Paljud üldisemat laadi põhitõed on aga hõlpsasti ülekantavad ka suurtootmisesse. Kindlasti on raamat suurepäraseks abivahendiks loomakasvatajatele ja vastava eriala konsulentidele. Eeldatavasti kujuneb raamat käepäraseks õppematerjaliks nii kutse- kui ka ülikoolis õppijatele.

Allan Kaasik, PhD

Eesti Maaülikool, Veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituut, dotsent